

Telling van patrijzen in W. Zeeuws-Vlaanderen

Door H. Enkelaar

Door omstandigheden was het mij mogelijk in januari 1962, gedurende een aantal opeenvolgende dagen, het gehele gebied van West Zeeuwsch Vlaanderen te doorkruisen met de auto. Daarvan werd gebruik gemaakt om te trachten een indruk te verkrijgen van het aantal *patrijzen*, dat zich in dit gebied ophield. Hierbij dient te worden bedacht, dat door weersomstandigheden het afschot in het najaar van 1961 kleiner is geweest, dan in andere jaren. Door de vele wind en de vochtigheid van het terrein waren de *patrijzen* zeer ril. Er werd hoofdzakelijk in de ochtenduren geteld, een enkele keer ook 's middags, maar nooit na vijf uur. Meestal bij helder, zonnig weer en met matige tot krachtige wind. De waarnemingen werden hoofdzakelijk verricht door twee personen vanuit de auto, waardoor beslist niet alle aanwezige vogels werden opgemerkt.

De oppervlakte van West Zeeuwsch Vlaanderen bedraagt ongeveer 28.850 ha, te weten: het Waterschap het Vrije van Sluis 26.355 ha, het Nederlandse gebied van de internationale polders 379 ha en de overige polders 2.119 ha. Het Vrije van Sluis heeft (volgens opgave) 585 km verharde en onverharde eigen wegen, waarbij dient te worden opgeteld een lengte van 85 km aan rijks- en provinciale wegen in dit waterschap. Dit komt dus neer op gemiddeld 39.3 ha per kilometer weg. Aangenomen mag worden dat de lengte der wegen in de overige polders 63 km bedraagt, zodat de totale lengte van het wegennet van West Zeeuwsch Vlaanderen 753 km zou bedragen. Op de teldagen (13 tot en met 18 januari 1962) werd langs deze wegen 354 km afgelegd, waarbij 1.967 *patrijzen* werden waargenomen. We mogen dus aannemen, dat wanneer het mogelijk was geweest alle wegen af te rijden, een aantal van ongeveer 4.000 *patrijzen* zou zijn geteld. De waarnemingen werden verricht in een strook van ongeveer 125 m aan weerszijden van de wegen. De totale oppervlakte waarop werd waargenomen kan dus worden berekend als zijnde 9.850 ha. Volgens deze berekening zouden er dan in het geheel ongeveer 6.000 *patrijzen* aanwezig zijn geweest in het gebied. We dienen echter in het oog te houden, dat de dichtheid van deze vogelsoort in verschillende terreinen zeer sterk kan verschillen. Ook hierover werden gegevens verzameld. De streek ten zuiden van de lijn Sluis-Aardenburg-St. Kruis heeft volgens de waarnemingen een geringe bezetting. Een zeer groot gedeelte van dit gebied bestaat uit zandgrond. De percelen zijn niet groot. De oppervlakte van dit gebied bedraagt bijna 4.000 ha. In dit gebied werden op de teldata 121 *patrijzen* gezien. Op dagen na de telperiode werden langs andere wegen in deze streek nog in totaal 40 *patrijzen* gezien. In het geheel dus ongeveer 160 exemplaren, hetgeen neerkomt op ongeveer 1 *patrijs* per 25 ha. Wanneer we echter aannemen dat langs slechts ongeveer de helft van de wegen is waargenomen, dan komen we tot een dichtheid van 1 *patrijs* per 12 ha.

In het gebied tussen Groede en Nieuwvliet is de stand daarentegen zeer dicht. Volgens opgave van jachttopziener. J. Huysman te Groede

is zijn jachtterrein ongeveer 450 ha groot. Door matig afschot, bijvoorbeeld en het uitzetten van jonge *patrijzen*, opgefokt uit eieren afkomstig van uitgemaaide nesten, is de stand kunstmatig opgevoerd. Naar schatting zou dit gebied ongeveer 1 *patrijs* per ha hebben. Onder Sluis ligt een poldertje van 171 ha. De pachter van deze Olieslagerspolder, de heer J. Almenkinders te Sluis zag hier geregeld ongeveer 110 *patrijzen*, d.i. méér dan 1 exemplaar per 2 ha.

Jachtopziener Pielaet van de Clarapolder (gem. Yzendijke) schatte de bezetting van zijn terrein op ongeveer 1 exemplaar per 4 ha, op een totale oppervlakte van ongeveer 400 ha.

Jachtopziener A. Cauwels te Aardenburg achtte een schatting van de stand in zijn jachtterrein van ongeveer 600 ha uiterst moeilijk, doch meende dat er tenminste 1 *patrijs* per 4 ha aanwezig zou zijn. Wanneer we de terreinen van Almenkinders, Pielaet en Cauwels samen nemen, dan komen we tot een totaal van ongeveer 1.200 ha, met ongeveer 350 *patrijzen*. Ik heb de indruk dat deze dichtheid ongeveer overeenkomt met de overige ongeveer 25.000 ha in West Zeeuwsch Vlaanderen. In dat geval zouden er op deze ongeveer 25.000 ha dus pl.m. 6.800 *patrijzen* voorkomen. Mét het gebied ten zuiden van de lijn Sluis-Aardenburg-St.Kruis komen we dan op een totaal van ongeveer 7.000 *patrijzen*.

We hebben nu, door berekeningen langs verschillende weg, drie uitkomsten verkregen: 4.000, 5.960 en 7.000 exemplaren.

Het eerste getal behoeft zeker enige correctie. Aangenomen moet worden, dat tijdens de tellingen beslist niet alle *patrijzen* langs de afgelegde wegen zijn waargenomen. Gezien opgedane ervaring moet het aantal van 1.967 zeker met ongeveer 500 worden verhoogd, waardoor het totaal van 4.000 op 5000 komt. Zelfs dan zijn we nog aan de lage kant. Immers, in het terrein van jachtopziener. J. Huysman t e l d e n wij ongeveer 80 *patrijzen*, van de 450 exemplaren die er zijn. Dit gebeurde langs de helft van de totale lengte aan wegen, zodat de t e l l i n g een resultaat van 160 exemplaren zou opleveren. Zelfs met de hierboven aangebrachte correctie van 25 pct komen we dan nog slechts op 200, d.i. minder dan de helft van het werkelijke aantal.

Dat bij tellingen vanuit een auto lang niet alles wordt gezien is duidelijk. Op ingezaaid grasland zagen wij vaak troepen van 50 en meer *patrijzen*, terwijl dan in de onmiddellijke omgeving nagenoeg in het geheel geen *patrijzen* werden gezien. In ruige weilanden steeg het aantal waargenomen *patrijzen* steeds, naarmate langer werd waargenomen. Op geploegd bouwland zijn de *patrijzen* vaak zeer moeilijk te onderscheiden.

Jammer genoeg ontbrak de tijd, om deze tellingen voort te zetten en te intensiveren. Zo zou het zeer nuttig zijn geweest om door dijken omgeven polders eerst vanuit de auto te tellen, om vervolgens het terrein te voet te doorkruisen, ter correctie van de aanvankelijk verkregen cijfers.

Dit neemt niet weg dat m.i. een aantal van ten minste 6.000 *patrijzen* voor het betrokken gebied als redelijk aanvaardbaar mag worden beschouwd.

• *Het adres van de schrijver luidt: H. Enkelaar, Helsinkistraat 2, Oostburg.*